

Højtydende køers drægtighed kan være en udfordring

Drægtighed: Få overblik over de faktorer, der har størst betydning for god reproduktion hos højtydende køer.

Af specialkonsulent Søs Ancker, HusdyrInnovation, Sundhed, velfærd og reproduktion, Kvæg sanc@seges.dk

Man kan ikke sige, at højtydende køer eller besætninger generelt har en større negativ energibalance, større vægttab, lavere huld og dermed også en ringere drægtighedschance. Men hvad er det så, der gør, at nogle højtydende køer har fine reproduktionsresultater, mens andre falder igennem?

Mange studier viser, at højtydende køer har en højere tørstofoptagelse, som kompenserer for den højere ydelse, så energibalancen ikke adskiller sig fra de lavtydende køer i tidlig laktation. Men for at koen kan kompensere, kræver det, at energikoncentration, næringsstofindhold, fylde og blandekvalitet af foderationen understøtter ydelsesniveauet i den enkelte besætning. Desuden kræves det, at koen ikke fejler noget, der påvirker foderoptagelsen negativt. Derudover må belægningsgrad, staldindretning og køernes tidsbudget ikke forhindre køerne i at æde til-

Vigtige faktorer

- Management i overgangsperioden fra gold til malkende.
- Sygdomsforekomst.
- Negativ energibalance.
- Tvillingefødsler.
- Genetik.
- Reproduktionsmanagement.

strækkelige mængder foder. Det er med andre ord mange faktorer, der skal spille sammen, og derfor er få kropsreserver ved kælvning eller høj mobilisering af kropsreserver i starten af laktationen, som følge af høj mælkeproduktion, stadig én af forklaringerne på en øget risiko for ringe reproduktionsresultater.

Nogle af faktorerne er relateret til den enkelte ko, som f.eks. hendes kælvning og eventuelle problemer som følge heraf. Andre faktorer har betydning for grupper af køer eller besætningen som helhed. Her kan nævnes for eksempel:

- ▶ Management af køer i over-

gangsperioden fra gold til malkende.

- ▶ Sygdomsforekomst.
- ▶ Negativ energibalance.
- ▶ Tvillingefødsler.
- ▶ Genetik.
- ▶ Reproduktionsmanagement.

Overgangsperioden fra gold til malkende

Mangelfuldt management - både i forhold til næringsstoftildeling og håndtering af management i goldperiode og tidlig laktation - øger risikoen for stofskiftelidelser og infektioner, som igen reducerer

muligheden for en efterfølgende drægtighed.

Undersøgelser viser, at lav glukose-koncentration, der også ses ved ketose, har stor betydning. Det er sandsynligt, at hvis køerne balancerer på kanten af ketose i tidlig laktation, så har det en negativ effekt på æggets udviklingsevne. Energibalancen og tørstofoptagelsen de første fire uger efter kælvning er altså ekstrem vigtig for drægtighedschancen - selv når der insemineres 70 til 100 dage efter kælvning.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Miljø- og Fødevarerministeriet
Landbrugsstyrelsen

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

LDP 2020

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Tvillingefødsler

Den øgede omsætning af reproduktionshormonerne menes også at have betydning for andelen af dobbelte ægløsninger og dermed tvillingefødsler, som kan give efterfølgende stofskifte- og reproduktionsmæssige problemer.

Hos køer med dobbelte ægløsninger er der fundet lavere cirkulerende koncentrationer af reproduktionshormoner i blodet, kortere brunst og højere mælkeydelse.

Den højtydende kos drægtighed er udfordret af flere faktorer. Foto: SOL.

Udenlandske undersøgelser viser, at køer med tvillinggedrægtighed har statistisk større risiko for at miste drægtigheden end køer med et enkelt foster pr. drægtighed. Danske data har desuden vist, at andenkals- og ældre køer har 16 procent større risiko for ikke at blive drægtige ved første inseminering efter en tvillingefødsel end efter en enkeltfødsel.

Reproduktionsmanagement

Reproduktionshåndværket i besætningen består dels af den strategi, man har for start inseminering, dels også hvor længe man venter med at få undersøgt koen, hvis hun ikke kommer i brunst efter kælvning. Desuden tæller det også, hvor mange chancer

køerne får til at blive drægtige, inden de sættes ud samt timing af den enkelte inseminering.

I litteraturen er beskrevet, at højtydende køer har længere interval fra kælvning til første ægløsning, en højere forekomst af udeblivende brunst og lavere indhold i blodet af vigtige reproduktionshormoner.

Dertil kommer, at andelen af køer, der udviser stående brunst og varigheden af den stående brunst, er faldet i takt med den stigende mælkeydelse. Dette udgør både en udfordring, når det rette tidspunkt for inseminering skal findes, og når man ønsker at følge en bestemt strategi for inseminering af køerne efter kælvning.

Under Kritiske Målepunkter i DMS er det er muligt at få et overblik over hvor mange køer, der ikke er insemineret indenfor tidspunktet for 'opnået start inseminering + 50 dage'. Desuden om det er førstekalvs-, andenkals- eller ældre køer, og hvor mange dage de er fra kælvning. Det er et godt sted at starte for at diskutere, om reproduktionshåndværket i besætningen er i orden, og om der er køer, der af biologiske årsager ikke kommer i gang reproduktionsmæssigt set.

Særlig profil hvis højtydende og lav drægtighedsprocent?

Seges er i gang med at undersøge, om der er særlige fællesnævner, der kan forklare, om en højtydende besætning har en høj eller en lav drægtighedsprocent.

Der opsamles data i 15 besætninger. Resultaterne bliver offentliggjort senere i år på LandbrugsInfo.

Sygdomsforekomst

Sygdom har en negativ effekt på både befrugtning og fostrets tidlige udvikling og overlevelsessevne.

Det skyldes, at stoffer, der produceres af immunsystemet, kan nå reproduktionsorganerne og påvirke både børfunktion, ægget og den efterfølgende udvikling af embryonet. Derfor har køer med mindst ét tilfælde af sygdom ringere befrugtningssrate og ringere kvalitet af det tidlige foster allerede så tidligt som fem til seks dage efter inseminering.

Negativ energibalance

Højtydende køer har en høj forbrænding og en større foderoptagelse. Det betyder, at blodgennemstrømningen til fordøjelseskanalen og lever øges, og dermed også omsætningen af de hormoner, som er afgørende for at drægtigheden opretholdes.

Det medfører en nedsat koncentration af disse hormoner i blodbanen, og det menes at have betydning for kvaliteten af æg, befrugtningssrate og den efterfølgende kvalitet af det tidlige foster.